

Slovo

Slovo má celou řadu funkcí. Především je vždycky nějak vztaženo k něčemu dalšímu tak, že je jeho označením. Chápat slovo jako znak nebo značku by ovšem bylo nepřípustnou redukcí. Slovo má totiž také nějaký význam – a ten daleko přesahuje to, co v konkrétní (nejen jazykové, ale také věcné) situaci označuje resp. pro co je označením. Vidím-li před sebou dost divné zvíře, nepochybně psa, ale nejspíš nějakého křížence s jezevčíkem, a slyším-li od někoho věrohodného, že to je brakýř, mám pro ono zvíře po ruce už několik označení: je to a) zvíře, za jistých okolností potvora, b) pes, c) asi kříženec (podvraťák), d) téměř jistě psí rasa (brakýř jezevčíkovitý), možná dokonce čistá, atd. Všechna tato různá označení se vztahují k témuž konkrétnímu zvířeti, ale to lze uskutečnit a také nahlédnout pouze v určité situaci, k níž náleží jak kontext věcný, tak kontext jazykový, ale také rozsáhlý kontext vědomostní a zkušenostní, a ovšem sám způsob či styl myšlení. Od některých stránek uvedených kontextů nebo dokonce od celých rovin kontextů mohu sice odhlížet (abstrahovat), ale pak se mi zároveň bude měnit to, co dané slovo označuje (a obvykle stále ještě ne jednoznačným). Teprve pokud odhlédnu ode všech kontextů, stává se slovo pouhým označením (a mohlo by být v této funkci nahrazeno kterýmkoliv slovem jiným nebo i pouhou značkou, která by už neměla charakter slova. Různé kontexty mají relativní samostatnost a nemohou být ani nějakým jednoduchým způsobem sjednocovány, ani vzájemně na sebe převáděny. Jazykové souvislosti nelze převádět na myšlenkové, protože se v mnoha směrech emancipovaly z lidské subjektivity a naopak ji ovlivňují a dokonce zhusta představují její normy. Atd. Slovo je zkrátka složitý fenomén, který se nemůžeme pokoušet uchopit jen z jedné strany a z jednoho pohledu.

(Písek, 940126-2.)